

Kolonimakt, misjon og hellig krig på Afrikas Horn

FRANK-OLE THORESEN

Afrikas Horn er den delen av Øst-Afrika som peker ut fra det afrikanske fastlandet, og "omfavner" sørspissen av Den arabiske halvøy. Ikke bare geografisk, men også kulturelt presenterer denne delen av Afrika en rekke likhetstrekk med landene mot øst. Den eldgamle nomadekulturen som dominerer store deler av Somalia, har mange paralleller med levesettet til de arabiske beduinene på andre siden av Aden-golfen. Også religiøst har impulsene særlig kommet fra Den arabiske halvøy, og islam har lenge hatt monopol blant befolkningen ytterst på Hornet. Under siste halvdel av 1800-tallet kjempet kolonimaktene om prestisje og storpolitisk innflytelse i området. Kampen mellom den regionale stormakten Etiopia og ulike europeiske aktører splittet i løpet av noen tiår det somalibefolkede området i fem enheter.¹ Mot nord etablerte franskmennene sitt nærvær i Fransk Somaliland, området som i dag heter Djibouti. Videre østover tok britene kontroll over en del under betegnelsen Britisk Somaliland. Dette området erklærte seg uavhengig i 1991, under navnet Republic of Somaliland, men sliter fortsatt internasjonalt med å bli anerkjent som en autonom enhet. Området helt ytterst på Hornet og sørover la italienske styresmakter under sin sfære. Det er dette området vi i dag kjenner som Somalia fra mediernes forsider, et land uten sentralstyresett og

en region som er blitt grådige krigsherrers domene. Den vestre delen av det somalibefolkede området utgjør Region 5 i dagens Etiopia. I tillegg ble også et område helt i sør innlemmet i Kenya.² Drømmen om et "Stor-Somalia" som kunne forene Somali-regionen, satte i mange år dagsorden for det unge uavhengige Somalias utenrikspolitikk og medførte langvarig konflikt både med nabolandene og andre mulige internasjonale alliansepartnere.³

De ulike delene av det somalibefolkede området er relativt homogene. Likevel viser historien i Somalia at misjon ble vurdert svært ulikt i de forskjellige enhetene. Vestlig misjon var involvert i ulikt arbeid i Somalia⁴ fra omkring 1890 og frem til midten av 1970-tallet.⁵ I sør, i Italiensk Somalia, drev både katolsk og protestantisk misjon et mangfoldig arbeid.⁶ Ulike former for utadrettet forkynnende virksomhet ble etablert. Særlig gjaldt dette i den tidligste fasen av misjonenes tilstedeværelse. Av de ulike misjonsaktørene ble det også drevet en rekke utviklingsprosjekter av varierende omfang.⁷ Denne innsatsen fortsatte i mange tiår. Misjonene var i hovedsak sensitive i sin tilnærming, og en forsøkte generelt å ta lokale hensyn. Likevel ble det ikke lagt skjul på at arbeidet ble drevet av utenlandske misjonsorganisasjoner.

I den lille enheten som var britenes protektorat, Britisk Somaliland, var imidlertid situasjonen annerledes. Her kom snart noen spede misjonsfremstøt i klemme mellom okkupasjonsmakten og islam, og de britiske protektoratmyndighetene innførte et totalforbud mot misjonsvirksomhet fra 1910. Dette gjaldt ikke bare utadrettet forkynnende virksomhet, men det omfattet ethvert nærvær av misjonsorganisasjoner og offisiell misjonsvirksomhet. Forbudet ble stående frem til britene trakk seg ut i 1960.⁸

Fokus i denne artikkelen er bakgrunnen for det historiske fraværet av misjonsvirksomhet i det britisk kontrollerte området i Nord-Somalia. Jeg vil særlig konsentrere meg om tre årsaker jeg mener har ført til dette fraværet. Disse er henholdsvis (i) Et kontemporært spenningsforhold mellom den muslimske kolonialiserte verden og det kristne Vesten som kolonimakter, (ii) Britenes sekundære politiske ambisjoner på Afrikas Horn, (iii) Islams uttrykksform i Somalia.

Artikkelen berører tidsrommet fra cirka 1900-1960. Et større historisk perspektiv blir likevel konferert der hvor dette er relevant. Selv om det geografiske fokuset i artikkelen er det tidligere

Britisk Somaliland, utgjør de andre somalibefolkede politiske enhetene i det tilstøtende området, et viktig komparativt perspektiv.

1. Religiøs kontekst

1.1 Islam slår røtter i Somalia

Arabiske forfattere fra 800- og 900-tallet bekrefter at Somalia fikk kontakt med islam kort tid etter hijra (oppbruddet fra Mekka i 622).⁹ Arabiske handelsfolk slo seg tidlig ned på ulike steder langs kysten av det somalibefolkede området, og det vokste frem en rekke muslimske handelssentra som utgjorde kontaktpunkter mellom Somalia og Arabia. Ettersom arabiske handelsmenn tok koner blant lokalbefolkningen, vokste en stedegen muslimsk befolkning av somaliarabere frem. Samtidig hadde handelsmennene et bevisst forhold til sin rolle som muslimske misjonærer. De som ikke selv var i stand til å forkynne eller undervise islam, brakte ofte med seg lærere som hadde et slikt ansvar. Kystbyene ble på denne måten baser for videre muslimsk ekspansjon i Nordøstafrika. Islamiseringsprosessen foregikk over flere hundre år, og majoriteten av kystbefolkningen hadde trolig akseptert den nye religionen rundt midten av 1300 tallet.¹⁰ Omvandrende Sufifyrkynere gjorde sitt til at klanene i innlandet over tid ble vunnet for islam.¹¹ Ved slutten av 1800-tallet anses Somalia for å være totalt islamisert.¹²

1.2 Sufisme som religionstolkning

Islam i Somalia har i all hovedsak vært ensbetydende med sufisme eller en "mystisk" form for islam. En boklig, normativ uttrykksform for islam har historisk ikke satt dype røtter blant majoriteten av somaliere. Det emosjonelle sentrum i sufi-islam er ønsket om enhet med, og opplevelse av, det uendelige.¹³ Ulike grupperinger vokste historisk frem omkring en sheikh (en åndelig veileder/lærer), og tilhørere av slike grupperinger ble etter hvert ulike sufi brorskap eller ordener. Ordenene representerer forskjellige tolkninger av islam og veien mot enhet med Gud. Brorskapene betegnes gjerne som veier (ar. turuq), og de presenterer ulike stadier som skal forseres på vandringen mot det endelige målet.

I praktisk religionsutfoldelse har sufisme ulike lokale variasjoner, og de lokale sufisheikhene spiller i så måte en avgjørende

rolle. De representerer eksempler for disiplenes etterfølgelse. Sufisheikhen er en ubestridt åndelig veileder på livsvandringen. Globalt eksisterer det i dag et utall ulike brorskap. I Somalia er det i hovedsak tre sufiordener som har noen utbredelse av betydning. Disse er Qaadiiriya-, Ahamadiya- og Saalihiyaordenene. En betydelig del av befolkningen vil kjenne tilhørighet til en eller flere av disse tre ordenene.¹⁴

2 Politisk kontekst - sekundære politiske ambisjoner og religiøs uro

2.1 Britiske disposisjoner i Somalia

Britene hadde aldri store ambisjoner for kolonialiseringen av Nord-Somalia, verken politisk eller økonomisk. Det var sekundære politiske hensyn som presset engelskmennene til å intervensere på Afrikas Horn. Deres primærfokus var den etablerte britiske kolonien Aden på sørspissen av Den arabiske halvøy. Aden hadde vokst frem til å bli en stadig viktigere bunkringsstasjon for handelsskip på vei til India. Ikke minst hadde betydningen av kolonien økt med åpningen av Suezkanalen i 1870. Dette hadde også medført at området langs Rødehavet og ned til Det indiske Hav i sin helhet hadde fått en vesentlig større strategisk betydning, og ulike stormakter viste stadig økende interesse for kystområdene. Kolonien i Aden var samtidig sårbar. Den var liten i utstrekning og fattig på naturressurser. Dermed var en avhengig av kjøttleveranser på tvers av golfen fra Nord-Somalia. Med økende storpolitisk interesse for kystområdene risikerte britene at en fiendtlig innstilt stormakt kunne etablere og utøve innflytelse i dette området, og dermed true Adens eksistens. For å unngå et slikt mulig scenario valgte britene å etablere et direkte politisk nærvær i Nord-Somalia. Imidlertid var det en uttalt målsetning å benytte så lite ressurser som mulig i området. Denne holdningen kom til å prege britenes nærvær i Britisk Somaliland i flere tiår. En ønsket å bevare stabilitet med bruk av så begrensede ressurser som mulig.¹⁵ Denne politikken gav ulike utslag. En følge var at flere forsøk på å iverksette undervisningsprosjekter ble skrinlagt, ettersom skolegang etter et vestlig mønster skapte uro.¹⁶ Muslimske ledere fryktet at dette var et forsøk på å kristne barna gjennom å lære dem å lese, for i neste omgang å bringe til veie kristen litteratur. Lokale britiske myndigheter hadde fått instruks

om så langt som mulig å unngå konfrontasjoner, og de valgte følgelig å ikke gjennomføre selv de mest grunnleggende utdanningsprogrammer.¹⁷ Den britiske stabiliseringspolitikken skulle også få direkte følger for hvordan en forholdt seg til kristen misjonsvirksomhet.

2.2 Etiopia – en regional stormakt

Samtidig med de europeiske kolonimaktens inntreden på Afrikas Horn hadde en maktsentraliseringsprosess pågått i Etiopia. Keiser Menelik II, som kom til makten i 1889, etablerte i sin regjeringstid keisermaktens nærvær i et stadig større geografisk område. I grenseområdene, som var kontrollert av Somaliklanene, skapte det økte nærværet av militære styrker fra Etiopia uro. Flere hundre års historie med konflikt mellom de muslimske Somaliklanene og den kristne naboen i vest danner bakteppet for den videre utviklingen. De gamle spenningene våknet snart til live i møte med voksende politiske ambisjoner i Etiopia.¹⁸

2.3 Muhammed Abdille Hassan og Saalibiyaordenen

Muhammed Abdille Hassan ble trolig født i 1864 i den nördøstre delen av Somalia.¹⁹ Islam satte tidlig preg på hans oppvekst, og livet falt på mange måter inn i mønstre som er karakteristiske for betydningsfulle sufisheiker.²⁰ I syvårsalderen begynte han i koranskole, og som tiåring ble han forfremmet til lærerens assistent med undervisningsansvar. Innen han fylte elleve, betegnes han som *bafiz al-Qur'an* (en som er i stand til å sitere Koranens 114 suraer utenat). Fire år senere åpnet han sin egen koranskole. Etter dette kom han inn i en troskrise som beveget ham til å søke ulike muslimske læresteder og retninger som kunne føre ham dypere inn i troens hemmeligheter. I ni år var han på reise. Han besøkte blant annet Mogadishu, Nairobi, Harar og Khartoum, hvor han oppsøkte de fornemste muslimske lærerne. I 1894 reiste han på sin første pilegrimsreise (hajj) til Mekka, og tilbrakte et år i Arabia. Denne reisen medførte store omveltninger i sheikh Muhammeds tilværelse og kom til å bli retningsgivende for hans liv så vel som Somalias fremtid.

Under pilegrimsreisen til Mekka kom Muhammed Abdille Hassan i kontakt med grunnleggeren av Saalibiyabroreskapet, Mahammad ibn Saalih fra Sudan, og ble snart fascinert av hans overbe-

visning og utstråling. I løpet av noen måneder ble han stadfestet som en brennende etterfølger av ibn Saalih. Saalihiyabrorskapet har røtter tilbake til Ahmad bin Idris al-Fassi, som levde i Mekka under siste halvdel av 1700- og første halvdel av 1800-tallet.²¹ Muhammed Saalih hadde vært disippel av al-Fassi, og videreførte mange av hans radikale tanker om reform. I følge B.G. Martin sto Muhammed Saalih *Wabhabi*-bevegelsen atskillig nærmere enn det etablerte Qaadiiyabrorskapet.²²

Mot slutten av 1890-årene returnerte Muhammed Abdille Hassan til Somalia med en sterk indre overbevisning og en visjon om å utbre Saalihyaordenen blant sine landsmenn. Hans forkynnelse hadde en sterk etisk gehalt. Særlig rettet han harde skyts mot bruk av tobakk og kat (et mildt narkotisk stimulant), og mot alle former for overdreven luksus. Han var en karismatisk forkynner, som søkte å drive folket tilbake til rett gudsdyrkelse og muslimsk pietet. Hans fokus og forkynnelse ble underbygget av en åpenbar personlig integritet og autoritativ utstråling. Slik kunne han i løpet av relativt kort tid mønstre betydelig støtte. Dette brakte bevegelsen i konflikt med de etablerte religiøse autoritetene i Nord-Somalia som tilhørte Qaadiiyabrorskapet. Qaadiiya hadde på dette tidspunktet trolig i flere hundre år vært den dominerende sufiordenen i Somalia.²³ Det kan heller ikke være tvil om at hans forkynnelse hadde en klar brodd mot nettopp disse etablerte autoritetenes manglende etiske radikalitet.

2.4 Opprør i emning

En fransk katolsk misjon hadde i 1891 etablert et barnehjem i kystbyen Berbera, hvor sheikh Muhammed hadde slått seg ned. De skulle ufrivillig komme til å spille en sentral rolle i senere konflikter.²⁴ I 1895 hadde noen av barna knyttet til barnehjemmet kommet i kontakt med sheikh Muhammed, som ville vite hvilken klan de tilhørte. Til dette hadde barna respondert på en måte som brøt med somalisk tradisjon. Ved et annet tilfelle hadde han møtt en somalisk gutt som presenterte seg med det delvis kristne navnet "John Abdullah". Trolig tolket Muhammed Abdille Hassan den kristne misjonsvirksomheten som en integrert del av de kristne kolonimaktens tilstedeværelse. De to tilfellene understreket for ham hvordan Somalia var utsatt for både en religiøs og en politisk invasjon som truet området som en muslimsk sfære. Uten hell

forsøkte han å få britiske myndigheter til å utvise den katolske misjonen.²⁵

Muslimske ledere hadde samtidig i en årrekke forsøkt å oppildne sine forsamlinger til en samlet militær motstand mot etiopiske militære styrker. I stadig større grad opplevde Somalikklanene i innlandet at både landsbyer og muslimske bosetninger ble overfalt og plyndret av de kristne etiopiske styrkene. Dette hadde skapt en religiøs frykt og aggresjon i området som hadde kimen i seg til å forene tradisjonelt fiendtlige klaner til en religiøst forent motstand.²⁶

Parallelt med disse begivenhetene tiltok konflikten mellom Saalihyaordenen under sheikh Muhammeds ledelse og Qaadi-riya-lederskapet. Britene støttet det etablerte lederskapet i Qaadi-riyabrorskapet, og de besluttet følgelig i 1897 å stenge undervisnings-senteret for Saalihyabevegelsen i Berbera.²⁷ Dermed var grunnen beredt for et omfattende muslimsk opprør i Somalia som skulle komme til å utfordre den britiske kolonimakten i over tjue år. Saalihyaordenen utgjorde en religiøs plattform og en organisatorisk base i en politisk motstandskamp. Med utgangspunkt i en muslimsk orden kunne bevegelsen favne relativt vidt, på tvers av etablerte klanbaserte grenser. Muhammed Abdille Hassan var gjennom alle disse årene den ubestridte leder for opprøret, og han er som samlende lederskikkelse blitt unik i somalisk historie. En rekke ganger forsøkte britene i samarbeid både med Italia og Etiopia å slå ned opprøret med militære offensiver. Fra 1899-1920 klarte bevegelsen likevel å overleve angrepene til tross for flere betydelige tilbakeslag. Det avgjørende slaget sto ved borgen Taleh nordøst i Somalia, hvor britene for første gang i historien benyttet fly med bomber på afrikansk jord. Bevegelsen ble knust, og sheikh Muhammed døde kort tid etter.

Somalisamfunnet har tradisjonelt hatt en egalitær struktur uten noen form for sentralmakt. Forholdet mellom de ulike klanene har ofte vært preget av strid og kortsiktige allianser. Noen betydelig forent motstand mot kolonimakten hadde derfor syntes utenkelig. Muhammed Abdille Hassans unike karisma og religiøse plattform gjorde likevel en relativt forent bevegelse mulig. Han spilte i denne situasjonen på en rekke tradisjonelle politiske strenger i den somaliske kulturen. Han benyttet sin klantilhørighet både på fars- og morssiden, og inngikk også flere politiske

ekteskap. Innad i bevegelsen benyttet han ledere fra ulike somalisklaner, og viste en kompromissløs lederstil kombinert med et uttalt hellig mål. I somalisk kultur har poesi tradisjonelt spilt en betydelig rolle, og Muhammed Abdille Hassan har i ettertiden blitt æret som en av Somalias største poeter gjennom tidene. En rekke kraftfulle dikt spilte en viktig rolle i hans tilskyndelse til motstand mot kolonimakten. Samtidig utgjorde militær aggresjon fra det kristne Etiopia en betydelig forenende faktor. Dermed kunne kampen rettes både mot de kristne kolonimaktene og den historiske fienden.

3. En regional konflikt i et globalt perspektiv

3.1 Korstog og kolonitid som tolkningsnøkkel – den kristne og muslimske verden i konflikt

Opprøret på Afrikas Horn må fra et historisk perspektiv tolkes inn i en større sammenheng hvor forholdet mellom kristne kolonimakter og muslimske kolonialiserte land utgjør referanserammen. De kristne korstogene mot islamskkontrollerte områder fra 1000-tallet og fremover spilte i samtiden en begrenset militær rolle. Riktignok påførte korstogene den muslimske verden noen militære nederlag, og korsfarerne kunne i mange tilfeller være brutale i sin framferd. Men i et historisk perspektiv var de direkte følgene av krigshandlingene begrenset. Samtidens krigføring var generelt brutal, og de muslimske hærene førte kriger i en rekke områder.²⁸ På slutten av 1800- og begynnelsen av 1900-tallet fikk imidlertid korstogene ny relevans for møte mellom den muslimske verden og kristne kolonimakter. I følge religionsforskeren Jan Opsal ble korstogene i løpet av kolonitiden "en fortolkningsnøkkel for den maktbruk den muslimske verden nå opplevde fra det kristne Europa".²⁹ Kolonimaktens erobringer av muslimsk territorium ble tolket som en videreføring av korstogene, hvor religion og politikk smeltet sammen i militær maktutøvelse.

Det nære forholdet mellom politikk og religion i den muslimske verden blir gjerne forstått som en historisk tosidig pakt mellom det muslimske fellesskapet (ummah) og Allah. Dersom fellesskapet hedrer og holder oppe Allahs lover, vil Allah sikre samfunnets vel. Når kristne europeiske stormakter en rekke plasser la under seg muslimsk territorium, knuste muslimsk militær motstand, og på ulike måter tilsynelatende var de muslimske sam-

funn overlegne, innebar dette en ydmykelse for den muslimske verden, som en vestlig tankegang har vanskelig for å forstå.³⁰ Det oppstod en situasjon som berørte grunnleggende spørsmål ved de muslimske samfunns gudsrelasjon.

Motstandsbevegelsen i Britisk Somaliland utgjør en liten del av en bredere reaksjon i den muslimske verden mot de kristne kolonimaktens erobringer.³¹ Ettersom kristen misjon gjerne fulgte i kjølvannet av de kristne kolonimaktens framferd, utfylte misjonsbevegelsen bildet av de politiske erobringene som en kristen hellig krig på muslimsk territorium. Derfor er det forståelig at møtet med kristen misjon i Somalia kunne skape sterke reaksjoner blant den muslimske eliten, og de religiøse lederne kunne benytte den ydmykende opplevelsen av frykt og sinne i sin propaganda. De tolket misjonsvirksomheten som en integrert del av en religiøs og militær okkupasjon av landet og et forsøk fra overmakten på å endre deres religion og kultur.³² Et utdrag hentet fra et av Muhammed Abdille Hassans poetiske stykker kan eksemplifisere dette:

*...Infidel invaders have come to surround us. They have come to corrupt our ancient religion, to settle our land, to seize our herds, to burn our qaryas (villages), and to make our children their children...*³³

I Somalia ble dette forhold ytterligere styrket ved at den religiøst inspirerte krigen på Afrikas Horn ikke bare var rettet mot den europeiske kolonimakten. En like viktig rolle i det totale bildet spilte forholdet til det kristne Etiopia, som gjennom mange århundrer hadde utgjort hovedfienden for Somaliklanene. Angrep fra etiopiske militære grupperinger på muslimske helligdommer og sufikolonier i Somalia hadde altså i lengre tid styrket både den religiøse spenningen og en muslimsk frykt i regionen. Slike angrep kunne vanskelig tolkes annerledes enn i rammen av en religiøs motivert aggresjon.³⁴ Etiopiske styresmakter hadde samtidig gjennom avtaler med britene økt sin innflytelse i det somalibefolkede Ogaden,³⁵ noe som dermed understreket den politiske og religiøse trussel en stod overfor. På denne måten falt en lokal konflikt med religiøse undertoner sammen med den globale spenningen mellom kristne kolonimakter og muslimske kolonialiserte land. Religiøse ledere bidrog på dette grunnlaget til å skape en

betydelig sensitivitet i befolkningen mot vestlig og kristen innflytelse. Opprøret både bidro til og understreket en bevissthet blant befolkningen om at de var truet og stod i en forsvarsposisjon. Deres land, kultur og religion var under press fra den kristne stormakten Etiopia, i allianse med en mektig kristen okkupasjonsmakt.

3.2 Sufisme som motstandsideologi

I den vestlige verden har gjerne sufisme (med rette) blitt oppfattet som en fredelig form for islam. Likevel fremstår sufisme som mangeartet, og i den muslimske verden kom sufiordenene mange plasser til å spille rollen som militære motstandsbevegelser. Særlig gjaldt det i kampen mot kristne kolonimakter, men det er også flere eksempler på at kampen var rettet mot muslimske myndigheter som presenterte sekulariserende reformer.³⁶

Brorskapene bar i seg karakteristiske elementer som gjorde dem særlig egnet for en militær motstandskamp. De var i all hovedsak sentrert om en enkelt karismatisk leder –sufisheikhen– og hans visjon. Sufilederne sto utenfor de tradisjonelle politiske interessene, og hadde dermed en mer uavhengig funksjon som tilsynelatende medførte større politisk integritet.³⁷ Dette kom blant annet til uttrykk ved at mange sufisheikher spilte en rolle som fredsmeglere mellom stridende muslimske grupper.³⁸ Som religiøse ledere ble de betraktet som personer som primært hadde gudsrelasjonen for øye. Når sufilederne involverte seg politisk var det legitimert i et særlig ansvar for å verne om dette forholdet. De politiske situasjonen berørte med andre ord også forholdet til Allah.

Den sentrale motivasjonen i sufismen, en mystisk enhet med Allah, bærer videre i seg en kvalitet av inderlighet og helhjertet religionsutøvelse. Denne religiøse kvaliteten utgjør et betydelig politisk potensiale. Særlig gjelder det når den kan kanaliseres inn i en religiøst motivert forsvarskrig. Sufisheikhene hadde også etterfølgere som var vant til å lytte til deres instruksjoner, og selv om den nærmeste gruppen av etterfølgere kunne være begrenset, var det gjerne en betydelig gruppering som følte respekt og en viss tilknytning til brorskapene. På denne måten utgjorde sufiordenene en samlende plattform for å kalle folket til hellig krig. Opprøret på Afrikas Horn faller inn i kategorien av samtidige jiha-

distiske motstandsbevegelser i den kolonialiserte muslimske verden knyttet til et sufibrorskap. En rekke steder sto sufisheikher sentralt som samlende skikkelser i en kamp med både religiøse og nasjonalistiske undertoner.³⁹ Dette utgjorde på mange måter den muslimske verdens protest mot en religiøs og politisk okkupasjon.

3.3 Stabiliseringspolitikk og misjonsforbud

Opprørsbevegelsen under Muhammed Abdille Hassans ledelse utfordret utvilsomt britenes politiske målsetninger.⁴⁰ En militær konfrontasjon som vedvarte fra 1899 til 1920 var en ressurskrevende prosess i et område som bare hadde sekundær politisk betydning. I etterkant av opprøret ble heller ikke forholdet til lokalbefolkningen betydelig bedret. I mange år var relasjonene preget av gjensidig mistillit og mistenksomhet.⁴¹ For å endre holdningene og gjenskape den tillit som for eksempel utdannelsesprogrammer i somalikonteksten var avhengige av, krevde situasjonen at britene investerte mer. Større menneskelige og økonomiske ressurser over tid kunne sannsynligvis ha endret mistillitsforholdet. Men dette var altså ikke britene villige til å forsøke eller åpne opp for.⁴² Snarere ble det besluttet å involvere seg så lite som mulig, med hovedmålsetningen å unngå konflikter.

I tråd med britenes stabiliseringspolitikk ble den katolske misjonen som hadde vært medvirkende til å utløse opprøret, utestengt fra området i 1910. Det samme året forbød britiske myndigheter all videre evangelisering i Britisk Somaliland.⁴³ Forbudet ble aldri opphevet, til tross for at britene beholdt kontroll over området de påfølgende femti årene.⁴⁴ Kolonimyndighetene vurderte kristen misjon som en risiko, på linje med vestlig utdanning, som på nytt kunne føre til at religiøst motivert uro blusset opp. Den risikoen støtte an mot britenes sekundære politiske ambisjoner. På denne måten skulle det vise seg at Muhammed Abdille Hassans jihad mot de kristne kolonimaktene i Britisk Somaliland fikk radikale følger for misjonsinnsatsen på Afrikas Horn under store deler av det 20. århundre. Misjonsforbudet, og det påfølgende fraværet av misjon under britisk styre, satte presedens for misjonssituasjonen i Nord-Somalia også etter den nasjonale frigjøringen i 1960.

4. To misjonsfremstøt i Britisk Somaliland

Det er i lys av det forestående vi må forstå misjonshistorien i Britisk Somaliland. Forsøkene på å etablere misjonsarbeid etter det britiske misjonsforbudet i 1910 var svært begrensede. I 1927 sendte imidlertid Alexander McLeish i boka *Light and Darkness in East Afrika* ut en klar og entydig oppfordring til vestlig misjon om å etablere arbeid i Britisk Somaliland. Det ble betegnet som et "jomfruland" for protestantisk misjon innen det britiske imperiet. Her hadde en funnet et betydelig område underlagt britisk administrasjon, hvor ingen misjonsvirksomhet var etablert og evangeliet i liten grad hadde blitt forkynt. Det dreide seg om "an urgent call to the Christian Church to enter and occupy".⁴⁵ Det er imidlertid ikke overraskende at det kallet til misjonsinnsats som her ble formidlet, ikke korresponderte med britiske myndigheters realitetsoppfatning. Deres vurdering av behovet for misjonsarbeid blant somaliene var atskillig mer kritisk.

4.1 Warren og Dorothy Modricker

Warren og Dorothy Modricker skulle bli amerikanske pionermisjonærer til Somalia. De hadde lest *Light and Darkness in East Africa*, og ankom Britisk Somaliland sjøveien seks år senere, i 1933. Britiske myndigheter nektet dem imidlertid å forlate skipet, med begrunnelsen "You can't do missionary work here. The people are 100 percent Muslim". I stedet måtte de følge skipet videre til britenes koloni på andre siden av golfen. I de muslimske omgivelsene i Aden fikk de tillatelse til å arbeide i nesten tjue år blant somaliske emigranter.⁴⁶ Først i 1954 kunne ekteparet starte arbeid på Afrikas Horn, da som misjonærer for Sudan Interior Mission (SIM). Britisk Somaliland var fortsatt stengt for misjon, og SIM sitt arbeid ble etablert i sør, i Italiensk Somalia. Her hadde altså katolsk misjon pågått siden 1905 med et bredt engasjement, og i februar 1928 ble en stor katolsk katedral innvidd i sentrum av hovedstaden Mogadishu. I 1979 ble den første komplette oversettelse av Bibelen på somalisk utgitt. Dorothy Modricker hadde ledet oversettelsesarbeidet siden de ankom Somalia tjuefem år tidligere.⁴⁷ En rekke nytestamentlige skrifter var imidlertid produsert og distribuert av Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen (EFS) i Sør-Somalia helt tilbake på 1920-tallet.⁴⁸

4.2 John Ethelstan Cheese

I strid med offisiell britisk politikk var det likevel én misjonær som fra midten av 30-tallet uforstyrret fikk drive misjonsvirksomhet i Britisk Somaliland – engelskmannen John Ethelstan Cheese.⁴⁹ Han hadde en tid på frivillig basis arbeidet sammen med misjonærer fra EFS helt sør i Italiensk Somalia. Han var uavhengig i forhold til organisasjoner, dekket selv sine utgifter, og var derfor fri til å arbeide slik han ønsket. EFS-misjonærene ble i 1935 utvist av italienske styresmakter som en del av prosessen i forkant av den italienske invasjonen av Etiopia i 1936.⁵⁰ Da besluttet Cheese, som var ordinert prest i den anglikanske kirke, å reise nordover til Britisk Somaliland. Her gikk han til fots over store områder og førte en enkel dialog med mennesker han møtte. Somaliene betraktet ham åpenbart som en kristen "hellig mann" i kategori med sine egne omvandrende sufipredikanter.⁵¹ Etersom han ikke representerte noen misjonsorganisasjon, etablerte han heller ikke noen form for infrastruktur, etter mønster av tradisjonell misjonsvirksomhet. I en periode ble han vervet som feltprest for de britiske styrkene, men fungerte fortsatt i stor grad som omvandrende misjonær. I 1942 bygde britene et lite kapell knyttet til militærforlegningen ved hovedstaden Hargeisa. På grunn av de muslimske omgivelsene ble den aldri innvidd og en unngikk å benytte kors og synlige kristne symboler. Dette ble en base for Cheese sin virksomhet gjennom mange år i Britisk Somaliland.⁵²

5. Misjon som maktfaktor

Misjonsvirksomhet foregår aldri i et politisk eller religiøst vakuum. I kolonialiserte områder representerte ofte misjonærer og misjonsorganisasjoner koloniherrernes religion. Dermed kunne misjonsfremstøt tolkes som utøvelse av makt, og misjonærer kunne utgjøre brikker i en større maktpolitisk tolkningsramme som de trolig ikke selv var tilstrekkelig klar over. De britiske myndighetene på Afrikas Horn forsto symboleffekten kristen misjon hadde i det strengt muslimske somalibefolkede området. I andre britiske kolonier hvor en hadde mer omfattende økonomiske og politiske ambisjoner, kunne slike hensyn være av sekundær betydning. Da fylte gjerne vestlig misjon en rolle i kolonimaktens strategier for en utdannings og moderniseringsprosess.⁵³ I Britisk Somaliland var ambisjonene så begrensede at styresmaktene ikke var villige

til å ta de politiske og økonomiske belastninger en slik moderniseringsprosess kunne medføre.⁵⁴ Muhammed Abdille Hassans opprør hadde med all tydelighet demonstrert at en slik prosess kunne bli en ressurskrevende affære i Nord-Somalia. Resultatet var at en nærmest valgte å "låse døren". Britene kontrollerte området, og britiske interesser, med så begrensede ressurser som mulig, men intervenerte for øvrig i liten grad.⁵⁵

John Ethelstan Cheese's virksomhet utfyller dette bilde på en klargjørende måte. På grunn av den enkle og stille tilnærmingen til lokalbefolkningen ble han tilsynelatende ikke oppfattet som noen religiøs trussel, og han kunne vandre fritt omkring og vitne for de han møtte. Trolig var årsaken til at Cheese kunne virke i Britisk Somaliland uten store problemer, hans annerledeshet. Verken britene eller somaliene anså han som en typisk misjonær. Han hadde begrensede økonomiske ressurser og fremsto som ydmyk, fattig og ofte avhengig av de muslimske omgivelsene. Han passet han ikke inn i rollen som representant for en kristen kolonimakt som ved sin styrke var en religiøs trussel for de kolonialiserte. Dermed fremprovoserte han heller ingen reaksjoner.

Fortsatt er Somalia et av de minst evangeliserte områder i verden.⁵⁶ I det tidligere Britisk Somaliland har offentlig misjonsvirksomhet, etter et tradisjonelt mønster, vært så godt som umulig å etablere. Følgelig finnes heller ingen offisiell kirke av nasjonale kristne. Sheikh Muhammed Abdille Hassan tapte etter hvert den militære kampen mot de kristne kolonistyrkene. Samtidig vant han en grunnleggende seier i kampen mot vestlig misjon og utenlandsk innflytelse. Hvorvidt resultatet på lang sikt var en religiøs, politisk og økonomisk seier for Somalia som nasjon, vil nok tolkes ulikt.

Noter

- ¹ Se kart.
- ² For en mer inngående presentasjon av denne delingsprosessen, se I. M. Lewis, *A Modern History of the Somali: Nation and State in the Horn of Africa*, 4th ed., *Eastern African Studies* (Oxford: James Currey, 2002): 40-62.
- ³ Lewis 2002: 178-204; 231-261.
- ⁴ Betegnelsen Somalia benyttes her på det området som dekker det tidligere Italiensk Somalia og Britisk Somaliland. Disse to områdene ble etter kolonitiden (fra 1960) sammenslått til den selvstendige nasjonen Somalia.
- ⁵ Etter denne perioden har misjonsinnsats i området vært mer sporadisk, og har i hovedsak bestått av nødhjelpsarbeid, og ulike former for utviklingsarbeid. Utstrakt evangeliserende virksomhet har ikke vært mulig av politiske og sikkerhetsmessige årsaker.
Det eksisterer ingen enkeltstående bred presentasjon av kirkehistorien i Somalia. En kortfattet oversikt er tilgjengelig i David B. Barrett, George T. Kurian, and Todd M. Johnson, *World Christian Encyclopedia. A Comparative Survey of Churches and Religions in the Modern World.*, 2. ed., 2 vols., vol. 1 (New York: Oxford University Press, 2001): 672-675.
- ⁶ Den Romersk Katolske Kirke etablerte et nærvær i Britisk Somaliland i 1890 og i Italiensk Somalia i 1904. I Italiensk Somalia var kirken i løpet av det tjuende århundre representert ved ulike grener, avhengig av lokale italienske styresmakter og kirkens indre disposisjoner. Den Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen (EFS) ankom Kismayu helt i sør, i 1898, som den første protestantiske misjonsorganisasjonen. The Eastern Mennonite Board of Missions and Charities (EMBMC) tok opp arbeid i Sør-Somalia i 1953, hvor de etablerte den lokale organisasjonen Somalia Mennonite Mission (SMM). Sudan Interior Mission (SIM) ankom det samme området året etter (fra 2000 er organisasjonens offisielle navn endret til Serving in Mission). De protestantiske misjonsfremstøtene var med andre ord utelukkende basert i Italiensk Somalia.
- ⁷ Dette inkluderte en omfattende innsats på ulike nivåer med fokus på oppgaver innen blant annet utdanning, helse, vann og jordbruk.
- ⁸ Lewis, *A Modern History.*: 103
- ⁹ I. M. Lewis, *Saints and Somalis : Popular Islam in a Clan-Based Society*, 1st Red Sea Press ed. (Lawrenceville, N.J.: Red Sea Press, 1998): 7-8.
For en inngående analyse av islamiseringsprosessen i Somalia, og Arabia som påvirkningsfaktor, se Ali Abdirahman Hersi, "The Arab Factor in Somali History : The Origins and the Development of Arab Enterprise and Cultural Influences in the Somali Peninsula" (Thesis (Ph.D.), UCLA, 1977).
- ¹⁰ Rammene for denne artikkelen gir ikke rom for å vurdere islamiseringsprosessen av Somalia mer inngående. Det historiske kildematerialet kan tyde på en noe mer sammensatt prosess, hvor bl.a. persiske flyktninger og religiøse dissidenter fra Arabia trolig har spilt en rolle. Hersi, *The Arab Factor in Somali History : The Origins and the Development of Arab Enterprise and Cultural Influences in the Somali Peninsula.*: 109-141.
- ¹¹ I Nord vokste Harar frem som et senter for Sufiordenen Qadiriya allerede på

1400 tallet. Ekspansjonen av islam, fra kystsentrene innover i landet, var en pågående prosess hvor den nye religionen gjennom flere århundrer stadig fikk sterkere fotfeste. Kampen om innflytelse mellom de muslimskdominerte kystområdene og det kristne Abyssinia i høylandet lenger vest spilte gjennom 1400- og 1500-tallet en viktig rolle for denne prosessen. På 1500 tallet kalte den legendariske Ahmed Guray den muslimske befolkningen, bosatt i det brede kystbelte, til en hellig krig mot det kristne Abyssinia. I forkant av krigen foregikk det en betydelig islamisering, delvis med maktbruk, av de nærliggende områdene. Disse var i hovedsak befolket av Somali- og det beslektede Afar-folket. Gruppene som var bosatt i området, måtte samles om islams sak før en kunne ta opp kampen med den mektige kristne fienden. Slik kom maktkampen med den kristne regionale stormakten til å spille en viktig rolle for islamiseringsprosessen i innlandet.

- ¹² Det er vanskelig, med noen grad av sikkerhet, å tidsbestemme det konkrete nedslagsfeltet for islam i innlandet. Særlig i sør er kildematerialet, som dekker tiden for andre halvdel av det 19. århundre, begrenset. Fra 1850 og fremover mot inngangen til 1900-tallet vokser imidlertid de ulike Sufi ordenene raskt, og har snart fått fotfeste i hele det somalibefolkede området. Lee V. Cassanelli, *The Shaping of Somali Society: Reconstructing the History of a Pastoral People, 1600-1900*. (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1982): 119-121.
- ¹³ Martin Lings, *What Is Sufism?* (London: Unwin Paperbacks, 1981): 11-14; Kari Vogt, *Islam: Tradisjon, fundamentalisme og reform* (Oslo: Cappelen, 2005): 43-44
- ¹⁴ For en nærmere presentasjon av de ulike sufiordenene og deres plass i den sosiale organisering i Somalia, se Lewis, *Saints and Somalis: Popular Islam in a Clan-Based Society*: 1-45.
- ¹⁵ Lewis, *A Modern History*: 40-49.
- ¹⁶ Ibid.: 103.
- ¹⁷ I Italiensk Somaliland fulgte myndighetene en annen politisk linje. Ettersom italienerne hadde større økonomiske ambisjoner i området, gikk de mer aktivt inn som utøvende myndighet. Det innebar bl.a. at katolsk misjon fikk hovedansvar for utdanning, og det ble drevet et omfattende skoleprogram. Mellom 1000 og 1500 barn fulgte årlig undervisning i katolske grunnskoler i tidsrommet 1930-1939. Ibid.: 97.
- ¹⁸ Saadia Touval, *Somali Nationalism. International Politics and the Drive for Unity in the Horn of Africa*., 2. ed. (Cambridge: Harvard University Press, 1999): 47-48.
Både Etiopia og Somalia har historisk levd med en viss politisk og religiøs frykt på grunn av sine geografiske og religiøse omgivelser. Etiopia har vært en kristen nasjon omgitt hovedsakelig av muslimske naboer, og har også eksistert med en betydelig muslimsk minoritet innen egne grenser. Somalia har vært en muslimsk nasjon med felles grense med den mektige kristne militære stormakten. Enhver politisk aggresjon fra noen av partene har naturlig nok skapt betydelig uro i regionen.
- ¹⁹ Lewis, *A Modern History*: 65.
A.S. Bemath, "The Sayyid and Saalihiya Tariqa: Reformist, Anticolonial Hero

in Somalia," in *In the Shadow of Conquest. Islam in Colonial Northeast Africa*, ed. S.S. Samatar (New Jersey: Red Sea Press, 1992): 35 og A.M. Issa-Salwe, *The Collapse of the Somali State: The Impact of the Colonial Legacy.*, 2nd ed. (London: HAAN Associates Publishing, 1996): 22, hevder det riktige fødselsåret skal være 1856.

For en bred presentasjon av Muhammed Abdille Hassans liv og virke, se D. Jardine, *The Mad Mullab of Somaliland* (London: Herbert Jenkins, 1923).

²⁰ Mark J. Sedgwick, *Sufism : The Essentials*, New ed. (Cairo: American University in Cairo Press, 2003): 45-50

²¹ Ibid.59-63.

Ahmad bin Idris al-Fassi er grunnlegger av det mer kjente Ahmadiyyabrorskaperet, som også er etablert i Somalia. Flere ulike sufiordener har sitt utspring i Ahmadiyyabrorskaperet.

²² Bradford G. Martin, ed., *Muslim Brotherhoods in 19th-Century Africa*, 1 ed. (Cambridge: Cambridge University Press, 1976): 179.

Wahhabismen er en islamistisk reformbevegelse, som har hentet sitt navn fra grunnleggeren Abd al-wahhab som levde på 1700-tallet. Wahhabisme er i dag offisiell tolkning av islam i Saudi-Arabia.

Qaadiriya er det eldste sufibrorskaperet i Islam, etablert av Abd al-Qadir al-Jilani på 1100-tallet. For en vurdering av doktrinelle ulikheter mellom Saalihiya og Qaadiriyaabrorskaperne i Somalia, se Bemath, "The Sayyid and Saalihiya Tariqa: Reformist, Anticolonial Hero in Somalia.": 42-45.

²³ Dette er den eldste sufutariqa i Islam, og den mest utbredte i Somalia. Den ble introdusert i Harar i Øst Etiopia allerede på 1400 tallet, og vokste sakte innover i innlandet i Somalia. Lewis, *Saints and Somalis : Popular Islam in a Clan-Based Society.*: 11.

²⁴ Giorgio Bertin, "Christianity in Somalia," (Mugadishu: Corce de Sud Cathedral, 1983):1. Gruppen tilhørte "the Capouchins of Toulouse" som ankom Berbera i 1890, og var en del av "the Apostolic Vicariate of Arabia".

²⁵ Lewis, *A Modern History.*: 65ff og J. Drysdale, *Stoics without Pillows. A Way Forward for the Somalilands.*, 1 ed. (London: HAAN Associates Publishing, 2000): 5-6

²⁶ Lewis, *A Modern History.*: 68-69.

²⁷ Issa-Salwe, *The Collapse of the Somali State: The Impact of the Colonial Legacy.* :23-24

²⁸ Jan Opsal, *Lydighetens Vei. Islams Veier Til Vår Tid.* (Oslo: Universitetsforlaget, 1994): 19-20.

²⁹ Ibid.: 19

³⁰ Said S. Samatar, "The Islamic Vision and Colonial Northeast Africa," in *In the Shadow of Conquest. Islam in Colonial Northeast Africa*, ed. Said S. Samatar (New Jersey: The Red Sea Press, 1992): 5-6.

Se også Martin, ed., *Muslim Brotherhoods in 19th-Century Africa.*: 2-7.

³¹ Bemath, "The Sayyid and Saalihiya Tariqa: Reformist, Anticolonial Hero in Somalia.": 33; Issa-Salwe, *The Collapse of the Somali State: The Impact of the Colonial Legacy.* : 21-22.

³² Touval, *Somali Nationalism. International Politics and the Drive for Unity in the Horn of Africa.*: 57.

- ³³ Referert i Said S. Samatar, Oral Poetry and Somali Nationalism : *The Case of Sayyid Mahammad `Abdille Hasan*, *African Studies Series*, 32 (Cambridge: Cambridge U.P., 1982): 97.
- ³⁴ Bemath, "The Sayyid and Saalihiya Tariqa: Reformist, Anticolonial Hero in Somalia.": 37-38.
- ³⁵ Den vestre delen av det somalibefolkede området. Dette området er i dag innlemmet i Etiopia og utgjør i hovedsak Region 5.
- ³⁶ Eksempler på dette er for eksempel motstanden mot det ottomanske styret i Yemen og egyptisk styre i Sudan. Deler av det følgende er hentet fra Sedgwick, *Sufism : The Essentials.*: 70-75.
- ³⁷ Det finnes likevel eksempler på at sufisheiker av og til har kompromittert denne rollen ved mer direkte å bli politiske aktører på linje med sekulære politikere. Ibid.: 74.
- ³⁸ En slik rolle spilte for eksempel Muhammed Abdille Hassan mellom stridende Somaliklaner.
- ³⁹ Alexander De Waal, *Islamism and Its Enemies in the Horn of Africa* (London: C. Hurst, 2003):4, 64-65; Bemath, "The Sayyid and Saalihiya Tariqa: Reformist, Anticolonial Hero in Somalia.": 33. Som lignende eksempler på opprørsbevegelser med utgangspunkt i sufibrorskap kan nevnes det qaadiriyaledede opprøret mot franske kolonimakter i Algerie, og Sanusiyabevegelsens kamp mot franske og italienske styresmakter i Nord-Afrika. Den mest kjente av bevegelsene er trolig Mahdibevegelsen i Sudan. Noen kilder hevder Muhammed Abdille Hassan i sin ungdom var i direkte kontakt med Mahdi generalen Uthman Digna, og knytter derfor hans senere rolle som leder for en hellig krig i Somalia, til dette møtet. Bemath, "The Sayyid and Saalihiya Tariqa: Reformist, Anticolonial Hero in Somalia.": 35.
- ⁴⁰ Kolonimyndighetene hadde derfor vært villige til å strekke seg langt for å unngå konfrontasjonen. Det kom til uttrykk blant annet ved ulike vilkår som ble tilbudt opprørerne dersom de var villige til å legge ned våpnene. I 1905 inngikk britene, ved hjelp av Italia som kontrollerte Sor-Somalia, en avtale om at Muhammed Abdille Hassan og hans etterfølgere kunne få etablere kontroll over et eget territorium på grensen mellom Britisk Somaliland og Italiensk Somalia, med handelsrettigheter og religiøs frihet. Denne freden benyttet imidlertid opprørerne til å bygge opp sin militære organisasjon, før de igjen gikk til åpen konfrontasjon i 1908. Lewis, *A Modern History.*: 72-73.
- ⁴¹ Ibid.: 101-102
- ⁴² Fra midten av 1940 tallet og frem til selvstendighet i 1960 endret britene tilnærmingen og begynte å føre en mer progressiv politikk. Under denne tiden bedret også relasjonene seg mellom kolonimakten og lokalbefolkningen. Ibid.: 131-136.
- ⁴³ Philip Cousins, *Ethelstan Cheese. Saint of No Fixed Abode* (Worthing: Churchman Publishing Limited, 1986):64, Bertin, "Christianity in Somalia.":1
- ⁴⁴ Ved begynnelsen av andre verdenskrig (1940) tok imidlertid italienske troppe kontrollen over Britisk Somaliland, og kontrollerte området i syv måneder.

- ⁴⁵ Alexander McLeish, *Light and Darkness in East Africa: A Missionary Survey of Uganda, Anglo Egyptian Sudan, Abyssinia, Eritrea and the Three Somalilands*. (London: World Dominion Press, 1927.): 189-193. Det er interessant å legge merke til okkupasjonsterminologien som benyttes i dette utdraget fra samtidig misjonslitteratur. Denne militante erobringsterminologien understreker en maktrelasjon i kristen misjonsvirksomhet, som nettopp reflekterer mottakernes frykt for misjon som en religiøs aggresjon. Samtidig knytter terminologien an til kolonimaktens samtidige militante erobringer. En lignende terminologi ble anvendt i ulike sammenhenger. Jfr. for eksempel Milton T. Stauffer, *The Christian Occupation of China. A General Survey of the Numerical Strength and Geographical Distribution of the Christian Forces in China. Made by the Special Committee on Survey and Occupation, China Continuation Committee, 1918-1922*. (Shanghai: China Continuation Committee, 1922). En tilsvarende kampterminologi benyttes av og til også i dag, Jfr. for eksempel betegnelser som "korstogsevangelisering" (eng. crusades).
- ⁴⁶ Jan Merop, "Local Woman Worked to Translate the Bible into Somali Language," *News-Sun*, 03/10 1993.
- ⁴⁷ Ibid.
- ⁴⁸ Herbert Uhlin, *Stängda Vägar. Skildringar Från Giuba Och Missionsarbetet Där* (Stockholm: Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens Bokförlag, 1937): 96.
- ⁴⁹ For en beskrivelse av Cheeses liv og virksomhet, se Cousins, *Ethelstan Cheese. Saint of No Fixed Abode*.
- ⁵⁰ Gustaf Lundmark and Thore Tafvelin, *Ut I All Världen. Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens Mission I Afrika Och Asien 1866-1973* (Klippan: EFS-förlaget, 1974): 140.
- ⁵¹ Cousins, Ethelstan Cheese. *Saint of No Fixed Abode*: 82, 97
- ⁵² Ibid.: 83
- ⁵³ Bengt Sundkler and Christopher Steed, *A History of the Church in Africa, Studia Missionalia Upsaliensia, 74* (Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2000): 637-638.
- ⁵⁴ Touval, *Somali Nationalism. International Politics and the Drive for Unity in the Horn of Africa*: 63.
- ⁵⁵ Fra midten av 1940 tallet frem til selvstendiggjøringen i 1960 spilte britene likevel en mer aktiv politisk rolle.
- ⁵⁶ Barrett, Kurian, and Johnson, *World Chr. Encyclopedia*: 674-675.

Litteratur

- Barrett, David B., George T. Kurian, and Todd M. Johnson. *World Christian Encyclopedia. A Comparative Survey of Churches and Religions in the Modern World*. 2. ed. 2 vols. Vol. 1. New York: Oxford University Press, 2001.
- Bemath, A.S. "The Sayyid and Saalihiya Tariqa: Reformist, Anticolonial Hero in Somalia." I *In the Shadow of Conquest. Islam in Colonial Northeast Africa*, edited by S.S. Samatar, 33-48. New Jersey: Red Sea Press, 1992.
- Bertin, Giorgio. "Christianity in Somalia." Mugadishu: Corce de Sud Cathedral, (unpublished) 1983.
- Cassanelli, Lee V. *The Shaping of Somali Society: Reconstructing the History of a Pastoral People, 1600-1900*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1982.
- Cousins, Philip. *Ethelstan Cheese. Saint of No Fixed Abode*. Worthing: Churchman Publishing Limited, 1986.
- De Waal, Alexander. *Islamism and Its Enemies in the Horn of Africa*. London: C. Hurst, 2003.
- Drysdale, J. *Stoics without Pillows. A Way Forward for the Somalilands*. 1 ed. London: HAAN Associates Publishing, 2000.
- Hersi, Ali Abdirahman. *The Arab Factor in Somali History : The Origins and the Development of Arab Enterprise and Cultural Influences in the Somali Peninsula*. Thesis (Ph.D.), UCLA, 1977.
- Issa-Salwe, A.M. *The Collapse of the Somali State: The Impact of the Colonial Legacy*. . 2nd ed. London: HAAN Associates Publishing, 1996.
- Jardine, D. *The Mad Mullab of Somaliland*. London: Herbert Jenkins, 1923.
- Lewis, I. M. *A Modern History of the Somali: Nation and State in the Horn of Africa*. 4th ed, Eastern African Studies. Oxford: James Currey, 2002.
- . *Saints and Somalis : Popular Islam in a Clan-Based Society*. 1st Red Sea Press ed. Lawrenceville, N.J.: Red Sea Press, 1998.
- Lings, Martin. *What Is Sufism?* London: Unwin Paperbacks, 1981.
- Martin, Bradford G., ed. *Muslim Brotherhoods in 19th-Century Africa*. 1 ed. Cambridge: Cambridge University Press, 1976.
- McLeish, Alexander. *Light and Darkness in East Africa: A Missio-*

- ney Survey of Uganda, Anglo Egyptian Sudan, Abyssinia, Eritrea and the Three Somalilands*. London: World Dominion Press, 1927.
- Merop, Jan. "Local Woman Worked to Translate the Bible into Somali Language." I *News-Sun*, 03/10 1993.
- Opsal, Jan. *Lydigbetens Vei. Islams Veier Til Vår Tid*. Oslo: Universitetsforlaget, 1994.
- Samatar, Said S. "The Islamic Vision and Colonial Northeast Africa." In *In the Shadow of Conquest. Islam in Colonial Northeast Africa*, edited by Said S. Samatar. New Jersey: The Red Sea Press, 1992.
- . *Oral Poetry and Somali Nationalism : The Case of Sayyid Mahammad `Abdille Hasan, African Studies Series, 32*. Cambridge: Cambridge U.P., 1982.
- Sedgwick, Mark J. *Sufism : The Essentials*. New ed. Cairo: American University in Cairo Press, 2003.
- Stauffer, Milton T. *The Christian Occupation of China. A General Survey of the Numerical Strength and Geographical Distribution of the Christian Forces in China. Made by the Special Committee on Survey and Occupation, China Continuation Committee, 1918-1922*. Shanghai: China Continuation Committee, 1922.
- Sundkler, Bengt, and Christopher Steed. *A History of the Church in Africa, Studia Missionalia Upsaliensia, 74*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2000.
- Tafvelin, Gustaf Lundmark and Thore. *Ut i All Världen. Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens Mission i Afrika Och Asien 1866-1973*. Klippan: EFS-förlaget, 1974.
- Touval, Saadia. *Somali Nationalism. International Politics and the Drive for Unity in the Horn of Africa*. 2. ed. Cambridge: Harvard University Press, 1999.
- Uhlin, Herbert. *Stängda Vägar. Skildringar Från Giuba Och Missionsarbetet Där*. Stockholm: Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens Bokförlag, 1937.
- Vogt, Kari. *Islam: Tradisjon, Fundamentalisme Og Reform*. Oslo: Cappelen, 2005.

Frank-Ole Thoresen, f. 1971, cand. theol. ved menighetsfakultetet 1997, misjonær i Etiopia for Norsk Luthersk Misjonssamband 1999-2005, forskningsstipendiat i misjonsteologi ved Fjellhaug Misjonshøgskole/ Ph.D kandidat ved Misjonshøgskolen fra 2006, arbeider med forskningsprosjekt om kontekstuell eklesiologi blant somalibefolkningen i Nordøst-Afrika. Fra 2006 misjonær i Etiopia for Norsk Luthersk Misjonssamband.

Colonial Power, Evangelical Mission and Holy War on the Horn of Africa

Christian mission involvement does not exist in a social and political vacuum. The outcome of mission has often proven to be interrelated with how the involvement is interpreted in the greater socio-religious context. In this aspect awareness of representation may be vital. What is the messenger believed to represent in the recipient context?

The article presents protestant mission during the first six decades of the twentieth century in the Muslim context of Somalia. Even if the greater area was colonized by different European colonial powers, mission involvement was considered differently in the various entities of the ethnic Somali inhabited area. In the area colonized by Britain, British Somaliland, mission involvement was more or less absent. The article seeks to analyze the absence of mission involvement in this area from a greater socio-religious perspective, stressing the aspect of representation.